Кір БУЛИЧОВ

Я ВАС ПЕРШИЙ ВИЯВИВ!

Джерасі не спиться вранці. О шостій, поки прохолодно, він вмикає динамік і питає Марту:

— Ти готова?

Ми всі чуємо його пронизливий голос, від якого не сховаєшся під ковдру, не закриєшся подушкою. Голос неминучий мов доля.

— Марто, — продовжує Джерасі. — Я вірю, що сьогодні ми знайдемо щось украй цікаве. Ти як гадаєш, Марто?

Марті теж хочеться спати. Марта теж ненавидить Джерасі. Вона каже йому про це. Джерасі регоче, і динамік підсилює його регіт. Капітан під'єднується до внутрішньої мережі і каже докірливо:

— Джерасі, до підйому ще півгодини. До речі, я щойно змінився з вахти.

— Даруй, капітане, — каже Джерасі. — Зараз ми швиденько зберемося, підемо на об'єкт, і ти спокійно виспишся. Ранкові години втричі продуктивніші від денних. Треба поспішати. Чи не так?

Капітан не відповідає. Я скидаю ковдру і сідаю. Ноги торкаються підлоги.

Килим у цьому місці трохи протерся. Скільки разів я наступав на нього вранці?

Доводиться вставати. Джерасі має рацію — ранкові години найкращі.

Після сніданку ми виходимо із "Спартака" через вантажний люк. По пандусу, подряпаному вантажними візками. За ніч на пандус намело бурого піску, принесло сухих гілок. Ми без скафандрів. До полудня, поки не розгуляється спека, достатньо маски і легкого балона за плечима.

Безнадійна бура, ледь горбкувата долина тягнеться до близького обрію. Курява висить над нею. Вона забирається всюди: у складки одягу, в черевики, навіть під маску. Але порох усе ж ліпше від багна. Якщо налетить сіра хмара, вихлюпнеться на долину короткою бурхливою зливою, доведеться кидати роботу і повзти по слизу до корабля, перечікувати, поки просохне. Після зливи безсилі навіть всюдиходи.

Один з них очікує нас біля пандуса. Можна дійти до розкопок пішки, десять хвилин, але краще ці хвилини витратити на роботу. Нам скоро відлітати — продовольства і інших запасів залишилося заледве на зворотний шлях. Ми й так затрималися. Ми й так уже шість років у пошуку. І майже п'ять років займе зворотний шлях.

Захір вовтузиться біля другого всюдихода. Геологи збираються на розвідку. Ми прощаємося із Захіром і займаємо місця в машині. Місця в ній так само звичні, як місця за столом, як місця в залі відпочинку, як місця за аварійним розкладом. Я вішаю апаратуру на гачок справа. Місяць тому ми втрапили в яму, і я розбив об цей гачок плече. Тоді я обмотав його м'якою стрічкою. Вішаю на нього сумку з апаратурою не дивлячись. Моя рука знає місце з точністю до міліметра.

Джерасі простягає довгі ноги через прохід і закриває очі. Дивно, що людина, яка так любить спати, може прокидатися найраніше і будити нас огидним голосом.

— Джерасі, — кажу я. — У тебе огидний голос.

— Знаю, — каже Джерасі, не розплющуючи очей. — У мене з дитинства пронизливий голос. Але Вероніці він подобався.

Вероніка, його дружина, померла торік. Займалася культурою вірусу, знайденого нами на приблудному астероїді.

Всюдихід з'їжджає в улоговину, обгороджену пластиковими щитами, щоб розкоп не засипало пилюкою. Я вилажу на землю третім. Услід за Мартою і Долинським. Щити мало допомагають — пилу за ніч намело по коліно. Джерасі вже тягне хобот порохотяга, закидає його в розкоп, і той, ніби живий, починає повзати по землі, пожираючи порох.

Вести тут археологічні роботи безумство. Пилові бурі здатні за три дні засипати хмарочос, сліду не залишиться. А за наступні три дні вони можуть викопати навколо нього стометрову яму. Бурі приносять також саджу і частинки деревного вугілля з нескінченних лісових пожеж, що бушують за болотами, — в результаті ми не змогли поки датувати жодного каменя.

Ми так і не знаємо, хто і коли побудував це поселення, хто жив у ньому. Ми не знаємо, що трапилося з мешканцями цієї планети, куди вони поділися, чому вимерли. Але все, що ми зможемо, зробимо. І ми чекаємо, поки порохотяг закінчить метушню в розкопі і ми спустимося туди, озброїмося шкребками і квачиками і витріщатимемо очі у пошуках кістки, уламка горшка, шестерінки або, в гіршому разі, якої-небудь органіки.

— Вони ґрунтовно будували, — каже Джерасі. — Певно, бурі і тоді їм заважали жити.

У розкопі вчора виявилася скельна порода — фундамент будівлі чи будівель, які ми копали, врізався у скелю.

— Вони дуже давно пішли звідси, — сказала Марта. — І якщо перетрусити пустелю, ми знайдемо й інші споруди. Або їх сліди.

— Слід було б трохи краще перевірити гори за болотом, — кажу я. — Тут ми нічого так і не знайдемо. Повірте мені.

— Але щогла, — сказав Джерасі.

— І піраміда, — сказала Марта.

Щоглу ми побачили ще на першому обльоті. І її знесло черговою бурею раніше, ніж ми сюди дісталися. І поховало в надрах пустелі. Пірамідку ми відкопали. Якби не було пірамідки, ми не стали б третій тиждень підряд борсатися в розкопі. Пірамідка стояла перед нами, гладка, влита у скелю і наче витесана зі скелі. Її ми візьмемо з собою. Решта знахідок — кам'яне кришиво і рубці на скелі. Ані написів, ані металу...

— У горах за болотом жити було неможна. Води навіть у кращі часи не було. І взагалі це одне з небагатьох місць...

Джерасі знову має рацію. Бездонні болота, по яких плавають, сплівши коріння, ку́щі дерев, гори, придумані наче навмисне такими, що до них не підберешся. І океан — безмежний океан. І в ньому лише бурі і найпростіші організми. Життя кудись пішло звідси, може, загинуло — і ось помалу починається знову, з найпростіших.

Ми спускаємося в розкоп.

Поряд зі мною Долинський.

— Час додому, — каже він, розчищаючи кут квадратної заглибини в скелі. — Тобі кортить?

— Звичайно, — кажу я.

— А я не знаю. Кому ми там потрібні? Хто нас чекає?

— Ти знав, на що йдеш, — відповідаю я.

Щось блищить у шпарі.

— І знав і знаю. Коли ми відлітали, то були героями. А що може бути сумніше, ніж образ забутого героя. Він ходить вулицями і натякає: ви мене випадково не пам'ятаєте? Абсолютно випадково не пам'ятаємо.

— Мені легко, — кажу я. — Я ніколи не був героєм.

— Ти не уявляєш, наскільки змінився світ, в який ми повернемося двісті років потому. Якщо світ ще існує...

— Поглянь, по-моєму, метал, — кажу я.

Мені набридли розмови Долинського. Він здав. Ми всі здали, ми всі жили ці роки метою шляху. Планетною системою, яку ніхто до нас не бачив, зоряними течіями, метеоритними потоками, таємницею великого відкриття. І все це матеріалізувалося мільйонами символів, сухих цифр і сховалося в надрах Мозку корабля, у складах, на лабораторних столах... Останній рік ми металися системою, висаджуючись на астероїдах і мертвих планетах, гальмуючи, набираючи швидкість, розуміючи, що наближається час повернення, що ялинка вже прибрана іграшками, свято у повному розпалі і скоро воно закінчиться. Тільки свято, як і трапляється зазвичай з ними, виявилося значно скромнішим, ніж очікувалося. Ми досягли мети, ми виконали те, що повинні були виконати, але, на жаль, не більше. Мозок корабля наповнювався інформацією, але мрії наші, виплекані за довгі роки шляху, не виправдалися...

До останньої планети ми підлетіли, коли в резерві залишався місяць. Через місяць ми повинні були стартувати до Землі. Інакше ми не повернемося на Землю. Нас було вісімнадцять, коли ми стартували із Землі. Нас залишалося дванадцять. І лише на останній планеті, мало пристосованій для людини (решта були зовсім не пристосовані), ми знайшли сліди діяльності розумних істот. І ми в проміжках між пиловими бурями вгризалися в скелі, греблися в піску і поросі, ми хотіли дізнатися все, що можна дізнатися про це розумне життя. Через два дні старт. І майже п'ять років повернення, п'ять років зворотного шляху...

Важка кулька, завбільшки з лісовий горіх, лежала у мене на долоні. Вона не окислювалася. Вона була очевидною, як пісок, скелі і хмара, що нависла над нами.

— Джерасі! — крикнув я. — Кулька.

— Га? — Вітер, що здійнявся, відносив слова убік. — Яка кулька?

Заряд пилу обрушився на нас зверху.

— Перечекаємо? — запитала Марта, підхопивши кульку. — Важка...

— До всюдихода, — сказав по рації капітан. — Велика буря.

— Може, ми її перечекаємо тут? — запитав Долинський. — Ми щойно знайшли кульку. Металеву.

— Ні, до всюдихода. Велика буря.

— Стривай, — сказав Джерасі. — Якщо насправді велика буря, то краще нам забрати піраміду. Її може так засипати, що за завтрашній день не розкопаємо. І доведеться відлітати майже з порожніми руками.

— Не розкопаємо — залишимо тут, — сказав капітан. — Вона знята нами, обміряна... Бо ще вас самих засипле. Розкопуй тоді...

Долинський засміявся.

— Зате ми триматимемося за знахідки. Нас не віднесе.

Новий заряд пилу обрушився на нас. Курява осідала поволі, крутилася навколо нас, мов зграя настирливої мошкари.

Джерасі сказав:

— Узялися за пірамідку?

Ми погодилися.

— Долинський, піджени сюди всюдихід. Там все готово.

Там і справді було все готово. Всюдихід був забезпечений підйомником.

— Наказую негайно повернутися на корабель, — сказав капітан.

— А де геологи? — запитав Джерасі.

— Вже повертаються.

— Але ми не можемо залишити тут цю піраміду.

— Завтра повернетеся.

— Буря зазвичай продовжується два-три дні.

Кажучи так, Джерасі накинув на піраміду петлю троса. Я узявся за різак, щоб відпиляти променем основу пірамідки. Різак задзижчав, камінь почервонів, затріщав, борючись з променем, опираючись йому.

Хмара, такої темної я ще не бачив, нависла просто над нами, і стало темно, курява залітала хмарами, вітер штовхав, норовив витягнути вгору, закрутити в смерчі. Я відштовхнув Марту, яка заходилася було допомагати мені, крикнув їй, щоб ховалася у всюдиході. Краєм ока я намагався стежити за нею — чи послухалася. Вітер налетів ззаду, мало не повалив мене, різак сіпнувся в руці і прокреслив по боці пірамідки яскраво-червону подряпину.

— Тримайся! — крикнув Джерасі. — Трохи залишилося!

Пірамідка не піддавалася. Чи встигла Марта сховатися у всюдихід? Там, вгорі, швидкість вітру несусвітна. Трос напнувся. По рації щось сердите кричав капітан.

— Може, облишимо, справді?

Джерасі стояв поряд, притиснувшись плечима до стінки розкопу. Очі у нього були відчайдушні.

— Дай різак!

— Сам!

Пірамідка несподівано скрикнула, як скрикує зрубане дерево, відриваючись від пня, і маятником злетіла в повітря. Маятник метнувся до протилежної стінки розкопу, розкидав пластикові щити і полетів до нас, щоб розчавити нас на млинець. Ми заледве встигли відскочити. Пірамідка врізалася в стіну, злетіла хмара пилюки, і я втратив з виду Джерасі — мною керував примітивний інстинкт самозбереження. Я

повинен був за всяку ціну вискочити з пастки, з ями, в якій шаленів, кидався маятник, трощачи все, намагаючись вирватися з обіймів троса.

Вітер підхопив мене і поніс, немов сухий лист, по піску, і я намагався вчепитися за пісок, і пісок вислизав між пальців, я навіть устиг подумати, що чимось схожий на корабель, що несеться на скелі, якорі якого лише чиркають по дну і ніяк не можуть встромитися в ґрунт. Я боявся знепритомніти від поштовхів і ударів, мені здавалося, що тоді стану ще беззахиснішим, тоді мене нестиме до самих боліт і ніхто ніколи мене не відшукає.

Мене врятувала скеля, що уламком вилазила з піску. Вітер здійняв мене, відірвав від землі, немов хотів закинути в хмари, і тут ця скеля постала на шляху, підставила гострий край, і я все ж знепритомнів.

Напевно, я швидко прийшов до тями. Було темно і тихо. Пісок, що сховав мене, здавлював груди, стискував ноги, і стало страшно. Я був живцем похований.

"Тепер спокійно, — сказав я собі. — Тепер спокійно".

— "Спартак", — сказав я вголос. — "Спартак".

Рація мовчала. Рація була розбита.

— Що ж, мені пощастило, — сказав я. — Могло розбити маску, і я б задихнувся. Поворушимо пальцями.

Це мені вдалося зробити. Минула хвилина, дві, вічність, і я переконався, що можу ворухнути правою рукою. Ще через вічність я намацав нею край скелі.

І коли я зрозумів, що все-таки виберуся на поверхню, коли відійшла, зникла паніка перших митей, повернулося все решта.

По-перше, біль. Мене порядно потовкло в бурю, на додачу вдарило об скелю так, що не тільки боляче доторкнутися до боку, але й дихати боляче. Певно, зламало ребро. Або два ребра.

По-друге, повітря. Я поглянув на аерометр. Повітря залишалося на годину. Отже, від початку бурі минуло три години. І чому я не взяв у всюдиході запасний балон? Їх там штук п'ятдесят, резервних. І кожен на шість годин. Належить мати при собі як мінімум два. Але зайвий балончик заважає працювати в розкопі, і ми залишали їх у всюдиході.

По-третє, як далеко я від корабля?

По-четверте, чи стихла буря?

По-п'яте, чи дісталися до корабля решта? І, якщо дісталися, чи здогадалися, в який бік понесло мене, де шукати?

Рука схопилася за порожнечу. Я вилазив, мов кріт з нори, і вітер (відповідь на четверте питання негативна) намагався заштовхнути мене назад у нору. Я сів під скелю, переводячи подих. Скеля була єдиним надійним місцем у цьому пеклі. Корабля не було видно. Навіть якщо він стояв зовсім близько. У куряві нічого не розгледиш навіть за п'ять метрів. Вітер був не такий лютий, як на початку бурі. Хоча, можливо, я себе обманював. Я чекав, поки черговий порив вітру розжене куряву, притисне до землі. Тоді роззирнуся. Мені дуже хотілося вірити в те, що вітер притисне порох і тоді я побачу "Спартак".

У який бік дивитися? У який бік іти? Очевидно, так, щоб скеля залишалася за плечима. Адже саме вона зупинила мій безладний політ.

Я не дочекався, поки вітер притисне пилюку. Я пішов назустріч бурі. Повітря залишалося на сорок чотири хвилини (плюс-мінус хвилина).

Потім його залишалося на тридцять хвилин. Потім я впав, мене відкотило вітром назад, і я втратив на цьому ще п'ять хвилин. Потім залишалося п'ятнадцять хвилин. І потім я перестав дивитися на покажчик.

Несподіваний перепочинок нагодився вже тоді, коли за моїми розрахунками повітря не залишалося зовсім. Я брів крізь поволі осідаючу куряву і намагався не звертати уваги на біль у боці, тому що це вже не відігравало зовсім ніякої ролі. Я намагався дихати рівно, але дихання зривалося, і мені весь час здавалося, що повітря вже скінчилося.

Воно скінчилося, коли в осідаючій куряві, далеко, на краю світу, я побачив корабель. Я побіг до нього. І повітря скінчилося. Задихаючись, я зірвав маску, хоч це не могло врятувати мене, легені обпалило гірким пилом і аміаком...

Локатор побачив мене за декілька хвилин до цього.

Я отямився в госпіталі, маленькому білому госпіталі на два ліжка, у якому кожен з нас побував не раз за ці роки. Заліковуючи рани, застуди або відлежуючись у карантині. Я прийшов до тями у госпіталі і відразу зрозумів, що корабель готується до старту.

— Молодець, — сказав мені доктор Грот. — Молодець. Ти чудово з цим упорався.

— Ми стартуємо? — запитав я.

— Так, — сказав доктор. — Тобі доведеться лягти в амортизатор. Твоїм кісткам протипоказані перевантаження. Три ребра зламав, і порвана плевра.

— Як решта? — запитав я. — Як Марта? Джерасі? Долинський?

— Марта в порядку. Вона встигла забратися у всюдихід. Тебе послухалася.

— Ти хочеш сказати...

— Джерасі загинув. Його знайшли після бурі. І уявляєш, за тридцять кроків від розкопу. Його швиргонуло об всюдихід і розбило маску. Ми гадали, що ти теж загинув.

І більше я ні про що не питав. Доктор пішов готувати мені амортизатор. А я лежав і знову по секундах переживав свої дії там, в розкопі, і думав: ось у цю мить я ще міг врятувати Джерасі... І в цю мить також... І тут я повинен був сказати: до біса пірамідку, капітан сказав повертатися, і ми повертаємося...

На третій день після старту "Спартак" набрав крейсерську швидкість і пішов до Землі. Перевантаження зменшилися, і я, випущений з амортизатора, дошкандибав до кают-компанії.

— Я помінявся з тобою чергою на сон, — сказав Долинський. — Доктор каже, тобі краще з місяць не спати.

— Знаю, — сказав я.

— Ти не заперечуєш?

— Чого заперечувати? Через рік побачимося.

— Я вам кричав, — сказав Долинський, — щоб ви кидали цю пірамідку і бігли до всюдихода.

— Ми не чули. Втім, це не грало ролі. Ми думали, що встигнемо.

— Я віддав кульку на аналіз.

— Яку кульку?

— Ти її знайшов. І передав мені, коли я пішов до всюдихода.

— А... Я зовсім забув. А де пірамідка?

— У вантажному відсіку. Вона тріснула. Нею займаються Марта і Рано.

— Значить, моя вахта з капітаном?

— З капітаном, Мартою і Гротом. Нас тепер мало залишилося.

— Зайва вахта.

— Так, зайвий рік для кожного.

Увійшов Грот. Доктор тримав у руках аркуш.

— Нісенітниця виходить, — сказав він. — Кулька зовсім молода. Добридень, Долинський. То я кажу, кулька дуже молода. Їй лише двадцять років.

— Ні, — сказав Долинський. — Ми ж стільки днів просиділи в тому розкопі! Він стародавній як світ. І кулька теж.

Капітан стояв у дверях кают-компанії і слухав нашу розмову.

— Ви не могли помилитися, Грот? — запитав він.

— Мені б зараз саме час образитися, — сказав доктор. — Ми з Мозком чотири рази повторили аналіз. Я сам спочатку не повірив.

— Може, його Джерасі впустив? — запитав капітан, обернувшись до мене.

— Долинський бачив — я його вишкріб з породи.

— Тоді ще один варіант залишається.

— Він маловірогідний.

— Чому?

— Не могло ж за двадцять років все так зруйнуватися.

— На цій планеті могло. Пригадай, як тебе несло бурею. І отруйні випари в атмосфері.

— Отже, ви вважаєте, що нас хтось випередив?

— Так. Я так думаю.

Капітан виявився правий. Наступного дня, розпилявши пірамідку, Марта знайшла у ній капсулу. Коли вона поклала її на стіл в лабораторії і ми з'юрмилися за її плечима, Грот сказав:

— Шкода, що ми запізнилися. Всього на двадцять років. Скільки поколінь на Землі мріяло про Контакт. А ми запізнилися.

— Несерйозно, Грот, — сказав капітан. — Контакт є. Ось він, тут, перед нами. Ми все одно зустрілися з ними.

— Багато що залежить від того, що в цьому циліндрі.

— Сподіваюся, не віруси? — сказав Долинський.

— Ми його розкриємо в камері. Маніпуляторами.

— А може, залишимо до Землі?

— Терпіти п'ять років? Оце вже ні, — сказала Рано.

І всі ми знали, що цікавість сильніша від нас, — ми не чекатимемо до Землі. Ми розкриємо капсулу зараз.

— Все-таки Джерасі не марно загинув, — сказала тихо Марта.

Так, щоб тільки я почув.

Я кивнув, узявши її за руку. У Марти були холодні пальці...

Щупальця маніпулятора поклали на стіл половинки циліндра і витягнули згорнутий аркуш. Аркуш пружно розгорнувся. Крізь скло всім нам було видно, що на ньому написано.

"Галактичний корабель "Сатурн". Позивні 36/14.

Виліт із Землі — 12 березня 2167 р.

Посадка на планеті — 6 травня 2167 р. ..."

Далі йшов текст, і ніхто з нас не прочитав тексту. Ми не змогли прочитати текст. Ми знову і знову перечитували перші рядки: "Виліт із Землі — 12 березня 2167 г." — двадцять років тому. "Посадка на планеті — 6 травня 2167 г." — теж двадцять років тому.

— Виліт із Землі... Посадка... У той самий рік.

І кожен з нас, якими б міцними не були у нього нерви, яким би розсудливим і розумним він не був, пережив у цю мить свою неповторну трагедію. Трагедію непотрібності справи, якій присвячено життя, безглуздості жертви, яка нікому не знадобилася.

Сто років тому за земним літочисленням наш корабель пішов у Глибокий космос. Сто років тому ми покинули Землю, упевнені в тому, що ніколи не побачимо нікого з наших друзів і рідних. Ми йшли в добровільне заслання, довшого за яке ще не було на Землі. Ми знали, що Земля чудово обійдеться і без нас, але ми знали, що жертви наші потрібні їй, тому що хтось повинен був скористатися знаннями і вмінням піти в Глибокий космос, до світів, яких можна було досягти, лише пішовши на ці жертви. Космічний вихор зніс нас із курсу, рік за роком ми прагнули до мети, ми втрачали наші роки і відлічували десятки років, що минули на Землі.

— Отже, вони навчилися стрибати через простір, — сказав нарешті капітан.

І я помітив, що він сказав "вони", а не "ми", хоча завжди, кажучи про Землю, вживав слово "ми".

— Це добре, — сказав капітан. — Це просто чудово. І вони побували тут. До нас.

Решту він не сказав. Решту ми доказали кожен про себе. Вони побували тут до нас. І чудово обійшлися без нас. І через чотири з половиною наших роки, через сто земних, ми опустимося на космодром (якщо не загинемо в дорозі), і здивований диспетчер казатиме своєму напарникові: "Поглянь, звідки узявся цей бронтозавр? Він навіть не знає, як треба приземлятися. Він нам усі оранжереї навколо Землі зруйнує, він

розколе дзеркало обсерваторії! Звели кому-небудь підхопити цей одр і відвести подалі, на звалище до Плутона..."

Ми розійшлися по каютах, і ніхто не вийшов до вечері. Увечері до мене зазирнув доктор. Він виглядав дуже втомленим.

— Не знаю, — сказав він, — як тепер дістанемося до дому. Зник стимул.

— Дістанемося, — відказав я. — Врешті-решт дістанемося. Важко буде.

— Увага всім членам екіпажу! — пролунало по динаміку внутрішнього зв'язку. — Увага всім членам екіпажу!

Говорив капітан. Голос його був хрипким і трохи невпевненим, немов він не знав, що сказати далі.

— Що ще могло трапитися? — Доктор був готовий до нової біди.

— Увага! Вмикаю рацію далекого зв'язку! Йде повідомлення по галактичному каналу.

Канал мовчав уже багато років. І повинен був мовчати, тому що нас відокремлювала від населених планет відстань, на якій безглуздо підтримувати зв'язок.

Я поглянув на доктора. Він заплющив очі і відкинув назад голову, наче визнав, що все, що відбувається зараз — сон, не більш як сон, але прокидатися неможна, інакше зруйнуєш надію на диво, що приснилося.

Був шурхіт, гудіння невидимих струн. І дуже молодий, з біса молодий і схвильований голос закричав, прориваючись до нас крізь мільйони кілометрів:

— "Спартак", "Спартак", ви мене чуєте? "Спартак", я вас перший виявив! "Спартак", починайте гальмування. Ми з вами на зустрічних курсах. "Спартак", я — патрульний корабель "Олімпія", я — патрульний корабель "Олімпія". Чергую у вашому секторі. Ми вас розшукуємо двадцять років! Мене звати Артур Шено. Запам'ятайте, Артур Шено. Я вас перший виявив! Мені дивовижно пощастило. Я вас перший виявив!.. — Голос зірвався на високій ноті, Артур Шено закашлявся, і я раптом виразно побачив, як він нахилився вперед, до мікрофона в тісній рубці патрульного корабля, як він не сміє відірвати очей від білої цятки на екрані локатора. — Даруйте, — продовжував Шено. — Ви мене чуєте? Ви собі уявити не можете, скільки у мене для вас подарунків. Повний вантажний відсік. Свіжі огірки для Долинського. Долинський, ви мене чуєте? Джерасі, Вероніка, римляни шлють вам торт з цукатами. Ви ж любите торт з цукатами...

Потім запала довга тиша.

— Починаємо гальмування! — порушив її капітан.

© БУЛЫЧЕВ К. Чудеса в Гусляре. — М.: Молодая гвардия, 1972. — 368 с. — (Б-ка советской фантастики).

© ГЕНИК Віталій, переклад з російської, 2008.